

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרֻשֶׁת בְּהָר

הפטרה: ויאמר ירמיה

כ' אייר תשע"ה

יציאת השבת ר"ת 20:50

35 יום לעומר

פרקי אבות ד'

גיליון 337

יציאת השבת:

20:10

ירושלים: 20:04

כניסת השבת:

18:55

ירושלים: 18:48

שַׁבַּת שְׁבֵתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

רגילים לומר את הביטוי: "מה עניין שמיטה אצל הר סיני", כתמיהה על שני עניינים המובאים יחד למרות שאין כל קשר ביניהם. ובאמת האם אין קשר ביניהם? התשובה נמצאת בפרשה. וכך מובא: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשִׁבְתֶּהּ הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ: שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאִסַּפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: וּבִשְׁנַת הַשְּׁבִיעִת שִׁבְתָּ שְׁבֵתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ, שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכֶרֶמֶךְ לֹא תִזְמַר".

רשי' במקום מביא את שאלת המדרש: "מה עניין שמיטה אצל הר סיני? והלא כל המצות נאמרו מסיני; אלא, מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני - אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני". כלומר, מצוות השמיטה אף שהיא מוגבלת בזמן ובמקום והר סיני אינו המקום לקיומה, הרי שכמו שהיא נתנה בהר סיני על כל פרטיה, כך כל המצוות כולן נתנו בהר סיני על כל דקדוקיהן ופרטיהן, כל התורה כולה ניתנה לנו בהר סיני.

בעיון נוסף, אנו רואים שהמצווה מחולקת לשני חלקים "שש שנים תזרע שדך..." ו"בשנה השביעית שבת שבתו...". שני החלקים מלמדים על שני אופנים של עבודת ה' שמתחברים לעניין אחד. התורה מחנכת את היהודי לחיות בתוך המסגרות הטבעיות של העולם, בכדי להתפרנס ולהתקיים צריך לעבוד, לזרוע, לקצור וכן הלאה. בכדי לעבוד את השם בלימוד תורה ותפילה לא צריך להתנתק מהעולם, צריך ללמוד תורה וצריך להתפלל בתוך מסגרת החולין של העולם.

אולם כדי שיהודי לא ישקע יותר מדי בענייני העולם ולא יגיע למצב שהוא שוכח את התכלית והמטרה, אחת למספר שנים, צריך להתנתק ממסגרות החולין, ולהתעלות לדרגה של קדושה, צריך לצאת מהרגילות ולהתחזק בעניינים שברוח, ללמוד תורה, להתפלל, להתמקד יותר בעבודת ה', בכדי לצבור כוחות להמשיך את העבודה בשנים הבאות ולזכור מה העיקר בחיי האדם.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

לְכָה דוֹדֵי לְקַרְאֵת פְּלָה פְּנֵי שַׁבַּת נְקַבְּלָה

בפרשתנו נשנה הציווי על שמירת השבת, "אֵת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקֻּדְשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי ה'",
ללמד ששמירת השבת היא היסוד לכל המצוות האמורות בתורה.

שְׁמֹר וְזָכֹר בְּדָבוֹר אֶחָד. הִשְׁמִיעֵנו אֵל הַמְּיוֹחָד. יְדוּד אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתַפְאֵרֶת
וּלְתַהֲלָה:

אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכולו דאמר רב המנונא כל המתפלל
בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא
במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תקרי ויכולו אלא ויכולו.

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו שני מלאכי
השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחסאתך תכופר.

תניא רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית
הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו
מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך רע עונה אמן בעל
כרחו ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך טוב עונה אמן
בעל כרחו.

שבת דף קט, ב

מעשה היה בישראל אחד שהיתה לו פרה אחת חורשת, נתמעטה ידו ומכרה לו לגוי אחד,
כיון שלקחה הגוי וחרש עמה ששת ימים של חול בשבת הוציאה שתחרוש עמו ורביצה לו
תחת העול היה הולך ומכה אותה והיא אינה זזה ממקומה, כיון שראה כן הלך ואמר
לאותו ישראל שמכרה לו בא טול פרתך שמא צער יש בה שהרי כמה אני מכה אותה
והיא אינה זזה ממקומה? אותו ישראל הבין שבשביל שהיתה למודה לנוח בשבת. א"ל
בוא ואני מעמידה. כיון שבא ואמר לה באזנה: פרה את יודעת כשהיית ברשותי היית
חורשת ימי החול, בשבת היית נחה עכשיו שגרמו עונותי ואת ברשות גוי בבקשה ממך
עמדי וחרשי ומיד עמדה וחרשה. א"ל אותו הגוי אני מבקשך טול פרתך, איני מניחך עד
שתאמר לי מה עשית לה באזנה, אני נתייגעתי בה והכיתי אותה ולא עמדה!

התחיל אותו ישראל מפייסו ואומר לו: לא כשוף ולא כשפים עשיתי, אלא כך וכך הסחתי
לה באזנה ועמדה וחרשה. מיד נתירא הגוי אמר: ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא
דעת הכירה את בוראה ואני שיצרני יוצרי בדמותו ונתן בי דעת איני הולך ומכיר את
בוראי? מיד בא ונתגייר ולמד זוכה לתורה והיו קוראים שמו יוחנן בן תורתה ועד עכשיו
רבותינו אומרים הלכה משמו.

פסיקתא רבתי פרשה יד

שאל רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי: עשירים שבארץ ישראל במה הם זוכין? אמר ליה: בשביל שמעשרין, שנאמר: 'עשר תעשר' (דברים יד, כב), עשר בשביל שתתעשר. ושבבבל במה הן זוכין? אמר ליה: בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכין? בשכר שמכבדין את השבת.

אמר רבי חיא: פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן אחד של זהב משוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתונות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים. וכשהן מניחין, אומרים: 'לה' הארץ ומלואה' וגו' (תהלים כד, א). וכשהן מסלקין אותו אומרים: 'השמים שמים לה' וגו' (שם קט, טז). אמרתי לו: במה זכית לכך? אמר לי קצב הייתי וכל בהמה שהיתה נאה ושמנה מחברתה, אמרתי: זו לשבת. אמרתי לו: ברוך המקום שזיכך לכך:

אמר רב יהודה אמר רב: כל המענג את השבת נותנים לו משאלות לבו, שנאמר: 'זהתענג על ה' ויתן לך משאלת לבך' (תהלים לו, ד). ענג זה איני יודע מה הוא? כשהוא אומר: 'וקראת לשבת ענג' (ישעיה נח, יג), הוי אומר: זה תענוג שבת: במה מענגו? אמר רב: בדגים גדולים וראשי שומין ותבשיל של תרדין. ורב חייא בר אשי אמר: אפילו דבר מועט ועשאו לכבוד שבת הרי עונג. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא: (רש"י: דגים המבושלים בשמן בקמח).

אמר רב: אין דלקה מצויה אלא במקום שיש חלול שבת, שנאמר: 'זאם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ובא בשערי ירושלים ביום השבת והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה' (ירמיה יז, כז). מאי 'לא תכבה'? אמר רב נחמן בר יצחק: בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה. אמר אביי: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת, שנאמר: 'זמשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם' (יחזקאל כב, כז):

אמר רבי יוחנן: כל המשמר את השבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה, מוחלין לו, שנאמר: 'אשרי אנוש יעשה זאת וגו' שבת מחללו' (ישעיה נב, ב), אל תקרי 'מחללו', אלא מחול לו: אמר רב יהודה אמר רב: 'אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אמה ולשון, שנאמר: 'זיהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט' וגו' (שמות טז, כז) וכתוב בתריה: 'זיבא עמלק' (שם יז, ח): אמר רבי שמעון בן יוחאי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין, שנאמר: 'כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי' וגו' (ישעיה נז, ד) וכתוב בתריה: 'זהביאותים אל הר קדשי' (שם ז):

אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניא מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף אמר לו תבלין אחד יש לנו ושבת שמו שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף אמר לו תן לנו הימנו אמר לו כל המשמר את השבת מועיל לו ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו.

מסכת שבת דף קט, א

מהלכות בורר

א. אכל ופסלת המערבים יחד, בין שנוגעים אחד בשני ובין שאין נוגעים אלא רק מנחים קרובים זה לזה בלא סדר, אסור מן התורה להפריד ביניהם אפלו עושה כן לצורך שבת. והעושה כן הרי זה עובר על אסור "בורר". ואם בורר ביניהם בדרך אכילה הרי זה מתר.

ב. גם בשני מיני מאכל המערבים יחד, שיך דין בורר אם רוצה להפריד מין אחד מחברו, משום שהמין שאין בדתו לאכלו, נחשב כפסלת לגבי המין שבדתו לאכל.

ג. פסלת ואכל או שני מיני מאכל שאינם מערבים יחד אלא מנחים זה לצד זה, לא שיך בהם אסור בורר, ויכול לטל איזה שירצה, אפלו שבדתו לאכלו לאחר זמן.

ד. קלפה שעל הפרי, יש אומרים שהיאיל והקלפה אינה מערבת בפרי רק עוטפת את הפרי, אין אסור בורר בהסרתה. ויש אומרים שגם בהסרת הקלפה שיך אסור בורר, משום שחלק הפרי הדבוק לה נחשב כמערב בה, ולהלכה יש להחמיר בדעה זו. ולהלן סעיף ל"ב והלאה יתבארו דיני קלוף פרות בשבת.

ה. מתר לברור אכל מתוך פסלת, אם בורר בדרך אכילה. ובכדי שתחשב ברירה דרך אכילה, צריך שיתמלאו התנאים הבאים: 1. שיברור על דעת לאכול לאלתר (מיד), כלומר שיברור סמוך לזמן אכילתו. 2. שיברר בידו ולא בכלי. 3. שיברור את האכל מהפסלת ולא את הפסלת מהאכל. ובשני מיני מאכל, ישול את המין שרוצה לאכלו, ולא את המין שאינו חפץ בו שנחשב כפסלת.

ו. אפלו אכל מתוך הפסלת, אסור לברר אם בדתו לאכול לאחר זמן, שגם אם בורר את האכל לאכלו, אינו נחשב דרך אכילה אלא כשעושה כן סמוך לאכילתו, שנחשב עוסק באכילה, אבל אם בורר על דעת לאכול לאחר זמן, אינו נחשב עוסק באכילה, אלא עוסק במלאכה, וחייב.

ז. מה נחשב שיעור לאלתר? אם בורר על מנת לאכלו במשך הסעדה הסמוכה לזמן שבורר, צריך להזהר לברר סמוך לסעדה ממש, באפן שפאשר יגמר לברר יתחיל בסעדה. ואם בורר לצורך אכילה סתם שאינה בתוך סעדה, רשאי לברור תוך שעה לפני האכילה. ויש המקלים לומר שגם כשבורר לצורך הסעדה הסמוכה תוך שעה, מתר.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הייז. היה יצחק שושן הייז. שרה בת שמחה הייז. יצחק אילוז הייז. מרים יהודה הייז. ציפורה ויהושע לוי הייז. ביבה אלימלך הייז. ישי הלוי הייז. אורי חיים רווח הייז. עור בן עישה הייז. תיקוה בת עושה הייז. אלגרה בת ג'אן הייז. מול בת ענולה הייז. פנחס ורחמי הייז. הראל בן אביגיל הייז. אילנה בת סליחה הייז. ישי ורחל לוי הייז. חנה בת זוהרה הייז.

להחזרת נעדי צה"ל ושבויו ובהם: גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הייז. לעילוי נשמת הנערים: אייל ירח הייז, גיל-עד שעאר הייז, נפתלי יעקב פרנקל הייז. ולע"נ ארון שאול הייז וחללי מבעע צוק איתן, נדיר נחום ז"ל, ניסים כהן ז"ל, סופר מנחם ז"ל, נדירה שמעון בת חיות ז"ל, מנידה לוי ז"ל, אסתר בת תורא ז"ל, אסתר חדר ז"ל, חנה יצחקי ז"ל, דינה פנרוק ז"ל, הרב אברהם צוקרמן זצ"ל, מרדכי ומשה בני לאה מורחזי ז"ל, אליהו בת פריחה ז"ל, תירצה ויגדון ז"ל, ישראל אברהם נתן בן מלכה ז"ל, אסתר בת זוהרה ז"ל, אסתר וענבר נחום ז"ל, ישראל בן שושנה ז"ל, יצחק בן מול מורחזי ז"ל, רובי בן שלום צעדי ז"ל, מרים וענטו ז"ל, עושה עמוס ז"ל, יצחק ועמרם אטיאס ז"ל, נסים בן חנה ז"ל, שמעון אבושבורל ז"ל, יצחק ולאה אסטרנו ז"ל, רות יעקב ז"ל, חיה רחל לוי ז"ל, אליהו טויטו ז"ל, נעימה בת מגזדה ז"ל, שמחה אילוז ז"ל, ראובן אלון בן נטייה ז"ל, סוליקה שושן ז"ל, לואיזה מדר ז"ל, זוהרה בת חנה ז"ל, עליזה כהן ז"ל, ריי חיים אוחננה ז"ל, אהרן זקן ז"ל, אורי ארון מועלים ז"ל, ישראל בן גמיה ז"ל, חד תגיב ז"ל, חד נוסבג ז"ל, יואל דללי ז"ל, עמוס דמרי ז"ל, רבי חד הכהן זצ"ל, יכבד וענקין ז"ל, עישה דהן ז"ל, יוסף הכהן ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רווח, רפאל פרייז, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הייז.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה